

MOČ ŠIBKIH - ŽENSKÉ V ČASU KMEČKEGA GOSPODARJENJA

Avtorica razstave »Moč šibkih - ženske v času kmečkega gospodarjenja« raziskuje na dvojezičnem ozemlju južne Koroške od začetka 90. let 20. stoletja. Pomemben del raziskovalne pozornosti Irena Destovnik namenja predmetom materialne kulturne dediščine kot pričevalcem o življenju koroških Slovencev. Doslej je vsebinsko uredila etnološko zbirko Slovenske prosvetne zveze in pripravila tri samostojne avtorske razstave (leta 1996 razstavo »Ko bo cvetel lan«, leta 2000 »Odstiranja« in leta 2002 »Moč šibkih«). Odrpna razstav so bila v k & k centru v Šentjanžu v Rožu v neposredni bližini terena, kjer je raziskovala. Poleg tega je z razstavami gostovala v različnih krajih Avstrije, Italije in Slovenije.

Razstava »Moč šibkih« je od 10. oktobra do 6. novembra 2002 gostovala v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani. Razstavo je spremljala knjiga z istim naslovom. V njej Irena Destovnik nekoliko podrobnejše kot na razstavi obravnava posamezna poglavja iz življenja žensk v drugi polovici 19. in 20. stoletju.

Razstava je obiskovalce s pomočjo fotografij in besedil popeljala skozi različna poglavja življenja žensk v dveh izbranih krajih južne Koroške (Šentjanž v Rožu in Šentjanške Rute) v času prevladujočega samooskrbnega kmečkega gospodarstva. Vsebinsko je bila razdeljena v več sklopov, ki so sledili prikazu vloge ženske v družbeni produkciji in reprodukciji, kot sta se kazali skozi pomen in vrednotenje ženskega dela, socialno varnost žensk, vlogo, položaj in podobo žensk v katoliški družbi in skozi položaj žensk kot mater in žen v družini. Že naslova in podnaslova knjige in razstave razkrivata, da je avtorica skušala predstaviti gospodarsko vlogo žensk v »času kmečkega načina gospodarjenja«. Pri tem pa je opozorila, da družbeni položaj žensk v obravnavanem obdobju ni bil usklajen z dejanskim pomenom, ki so ga imele ženske v družini, družinskem gospodarstvu in družbi. Od tod tudi naslov razstave in knjige: »Moč šibkih«.

Skozi prikaz življenja žensk so se obiskovalci razstave lahko seznanili s celovito podobo življenja prebivalcev na obravnavanem območju in obdobju. Razstava je temeljila na jedrnatih besedilih, mestoma nekoliko preobsežnih. V njih so bile podane avtoričine interpretacije, ki so popestrile besedilo s

konkretnimi primeri osebnih izkušenj.

Poleg besedil so bile pomemben del razstave črno-bele fotografije, povečane in reproducirane, ki jih je avtorica zbrala med terensko raziskavo. Izbrane so bile izredno premišljeno, saj so kazale, da je avtorica za vsako od njih natančno vedela, zakaj jo je izbrala in uvrstila v razstavno zgodbo. Vsaka zase je nosila zgodbo, razbiranje pa je avtorica na več mestih prepuščala obiskovalcem samim. Uvrstila jih je znotraj širšega vsebinskega konteksta, ki ga je podala v besedilu tako, da so sledile razstavni zgodbi. Fotografije so prikazovale ženske v različnih družbenih vlogah: kot hčerke, žene, matere, pri delu, v prostem času ... Na več mestih je avtorica uporabila skupinske fotografije, ki so bile zgovorni kazalci vloge in položaja ženske znotraj večjih in manjših družbenih skupnosti. Poleg fotografij je avtorica na razstavi kot ilustrativno gradivo uporabila povečave delov arhivskega gradiva.

Čeprav so besedila in fotografije temeljito zaokrožili razstavno zgodbo, smo na razstavi pogrešali vsaj omejeno število izbranih predmetov iz vsakdanjega življenja žensk, ki bi kot materialni ostanki dopolnili pripoved o obravnavanih vsebinah. Uporaba predmetov materialne kulture kot pričevalcev vsakdanjega življenja je bila sicer avtoričina dosedanja praksa.

Razstavljeni zgodbi je premišljeno sledila postavitve razstave. Harmonija vsebine in oblike je bila odraz celovitega pogleda na razstavno zgodbo. Irena Destovnik je bila avtorica tako vsebinskega kot tudi oblikovnega dela razstave. Kot nosilce razstavljenih fotografij je izbrala nevpadljive kovinske nosilce, ki so s svojo nevtralnostjo poudarjali razstavljenе fotografije. Oblikovanje je na več mestih kazalo izjemno avtoričino iznajdljivost. Rdečo nit razstavne zgodbe je oblikovno povezala vijolična barva.

Razstavna zgodba je obiskovalcem podala temeljito podobo življenja Slovencev na južnem Koroškem v drugi polovici 19. in v prvi polovici 20. stoletja skozi interpretativni opis življenja žensk. Med razstavo je bilo tudi več predstavitev knjige »Moč šibkih«, ki ji lahko pripišemo značaj poglobljene strokovne študije.

Razstava
Irene Destovnik
Foto: Nada Tgank
13.10.2002